

Udvikling af underviserkompetencer – efter- og videreuddannelse for universitetsundervisere

Rie Troelsen (adjunkt i naturfagsdidaktik, Danmarks Pædagogiske Universitet) og Birgitta Wallstedt (chefkonsulent, Enheden for Uddannelsesudvikling, Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet) redaktører af Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift nr. 2.

Udvikling af underviserkompetencer på universiteterne er kommet relativt sent i gang i Danmark. I f.eks. den angelsaksiske verden og i Sverige og Norge har pædagogisk uddannelse af universitetsundervisere en lang historie og mange forskningsresultater bag sig, repræsenteret af navne som f.eks. Biggs, Ramsden og Lauvås på referencelisterne i de artikler, der indgår i dette nummer 2 af Dansk universitetspædagogisk Tidsskrift. Men efter indførelsen af adjunktpædagogikum som obligatorisk del af en adjunktansættelse i 1993 og et øget fokus på og debat om universitetspædagogik som Jens Rasmussen-udvalget og Globaliseringsrådets rapport i 2006 har medvirket til, har udviklingen taget fart også i Danmark, hvilket dette nummer giver en række eksempler på.

»Kvalitet i undervisningen« – den rapport som Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling udgav i marts 2006 og som er en opfølgning på bl.a. ENQA – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (2005) indeholder under kapiteloverskriften »Opkvalificering af underviserkompetencer« en række anbefalinger, der spejler universitetspædagogikkens aktuelle problemstillinger –

- ♦ universitetets ledelse forpligter sig til at sikre et udbud af universitetspædagogiske og fagdidaktiske efter- og videreuddannelses tilbud for det videnskabelige personale på alle karrieretrin,

- ♦ institutleder(e) sikrer, at videnskabeligt personale på alle karrieretrin løbende deltager i pædagogisk og didaktisk kompetenceudvikling i form af f.eks. kurser, workshops, kollegial supervision, deltagelse i udviklingsarbejde, udlandsophold m.v.,
- ♦ universitetets ledelse indfører undervisningsportfolier som en del af bedømmelsesgrundlaget ved ansættelse på alle karrieretrin. Samtidig bør der udvikles klare kriterier for udformning og bedømmelse af undervisningsportfolier,
- ♦ institutleder(e) sikrer, at medarbejderudviklingssamtalen også anvendes som forum for løbende drøftelse af den enkelte undervisers undervisning og undervisningsmæssige kompetenceudvikling, og
- ♦ universitetets ledelse sikrer, at særlige undervisningskompetencer kan belønnes med kvalifikationsstillæg.

Artiklerne i dette nummer skriver sig tæt ind i disse problemstillinger – og det tyder på, at der er vilje og evne til at følge anbefalingerne ikke blot i de pædagogiske centre og miljøer, men også på det enkelte institut og i den enkelte uddannelse.

Således beretter *Hanne Nexø Jensen* om pædagogiske temamøder på et institut, hvor kolleger drøfter undervisningens rammer og udveksler pædagogiske erfaringer om et fastlagt emne. *Mette Skovgaard Andersen* og *Henrik Rye Møllers* artikel beskriver et forløb med kollegial supervision som et led i adjunktpædagogikum

og begge disse artikler diskuterer forholdet mellem kollegial, intern supervision og vejledning kontra pædagogisk, ekstern supervision og vejledning (kurser) – en diskussion, som sikkert mange læsere af dette tidsskrift kan nikke genkendende til. Begge artikler plæderer for at tage udgangspunkt i det interne og individuelle behov suppleret med ekstern ekspertise og erfaring – en ikke ukendt pædagogisk fremgangsmåde!

Lone Krogh skriver om potentialer og dilemmaer i udvikling af professionel underviserkompetence. Hun advokerer for en professionel strategi for universitetsundervisning, en strategi hvilende på teoretisk indsigt i undervisnings- og læringspraksis ud fra bl.a. følgende citat af Paul Ramsden: »A professional approach to teaching should be seen in the same light as a professional approach to law, medicine or engineering (...) A distinctive characteristic of professionals is that they retain theoretical knowledge on which to base their activities«. En professionel strategi indebærer altså, at underviseren er pædagogisk kvalificeret til at kunne designe undervisnings- og læringsituationer der gør det muligt for studerende med forskellige forudsætninger og ressourcer at tilegne sig den nyeste viden og færdigheder inden for et givet uddannelsesfelt. En konkret beskrivelse af et adjunkt-pædagogikumforløb gives som eksempel på hvordan en sådan professionel strategi kan udvikles.

Udvikling af underviserkompetencer foregår naturligvis ikke kun i forbindelse med kollegiale temamøder eller på et adjunkt-pædagogikum – også i mødet med de studerende i den almindelige undervisning kan underviserkompetencer udvikles. Bidrager studenterevalueringer f.eks. til udvikling af underviserkompetencer? Eller er de blot legitimerende tilfredshedstilkendegivelser fra studerende? I *Hanne Leth Andersen* og *Louise Søndergaards* artikel gives et eksempel på en hvordan kvalitetsudvikling af evalueringen på et fakultet også bidrager til udvikling af undervisernes fokus på kvalitetskriterier. Kvalitetskriterier som basis for evaluering behandler *Rikke von Müllens* artikel ligeledes, nu med udgangspunkt i eksempler fra forskellige fakulteter på et universitet. Og konkluderer at kriteriebaseret og deltagerbaseret evaluering er interessante alternativer til de forskellige former for tilfredshedsevaluering.

Søren Kruse tager tråden op fra ovennævnte artikler og giver et bud på en sammenhængende didaktik for udvikling af universitetslærerens pædagogiske kompetencer. I beskrivelsen af denne didaktik indgår både en pædagogisk kompetenceprofil og et forslag til hvordan en kompetenceudvikling kan finde sted ved at udfordre de vaner, underviserne har opbygget i deres undervisning.

En sådan udfordring kan på den ene side ske ved at explicitere undervisernes praksisteori og konfrontere

denne praksisteori med deres faktiske praksis og de studenteres resultater praksis frembringer. På den anden side udfordres underviserne ved at blive konfronteret med en mere systematisk frembragt, generel og abstrakt pædagogisk viden.

Den sidste artikel med tilknytning til dette nummers tema er skrevet af *Mickey Gjerris*. Fokus er her ikke på en almen didaktik, men på en dybtgående fagdidaktisk analyse af et fagområde og af de studerendes forskellige forudsætninger i forhold til dette, en analyse, der nødvendigvis må resultere i overvejelser over valg af pædagogisk metode og over egne handlemuligheder som underviser.

»(Om) undervisningsformer«

Som noget nyt indføres fra dette nummer rubrikken »(Om) undervisningsformer«. Under denne rubrik er det tanken at artikler, der ikke direkte er relateret til det enkelte nummers tema, kan publiceres. Det vil typisk være artikler, der beskriver det gode eksempel på undervisning, anvendelse af e-læring i undervisningen og generelle betragtninger om undervisningsformer og -metoder.

Den første af de to artikler, der i dette nummer publiceres under denne rubrik er skrevet af *Rasmus Ugilt Holten Jensen* og indeholder en række teoretiske overvejelser over anvendelse af portfolio i undervisnings- og evalueringsøjemed – teoretiske overvejelser der med fordel også kan gælde *undervisningsportfolien*, der beskriver underviserens pædagogiske kompetencer. Undervisningsportfolien er hurtigt på vej ind i universitetslærerens hverdag – den introduceres i mange adjunkt-pædagogikumforløb og flere og flere fakulteter og institutioner kræver at den vedlægges stillingsansøgninger, således som anbefalet i »Kvalitet i undervisningen«.

I den anden artikel under denne rubrik beskæftiger *Gerd Christensen* sig med projektarbejdet som undervisningsform og diskuterer, hvilke vilkår der skal være til stede for at samarbejdskompetence bliver en af de kompetencer som projektarbejdet giver de studerende.

Der er med andre ord fremover rige muligheder for at sende artikler ind til Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift. Dels artikler, som falder ind under tidsskriftets aktuelle tema (se næstsiste side for de kommende temaer og deadlines), og dels artikler, som ikke nødvendigvis kan falde ind under et tema, men som videregiver generelle universitetspædagogiske erfaringer og betragtninger om undervisningsformer. Vi glæder os til at modtage din artikel!